

ДНІПРОВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Природоохоронне інспектування»

Спеціальність	101 «Екологія»
Галузь знань	10 «Природничі науки»
Освітньо-професійна програма	Екологічний контроль та аудит
Освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Статус дисципліни	Вибіркова дисципліна професійної підготовки
Курс початку вивчення дисципліни	III
Семестр вивчення навчальної дисципліни	05
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 4,0 кредити ЄКТС, 120 годин, з яких 80 годин становить контактна робота з викладачем, 40 годин становить самостійна робота
Мова викладання	Українська
Підсумковий контроль	Залік
Розробник	Дуліченко Ольга Петрівна – викладач спеціальних дисциплін, вища кваліфікаційна категорія, викладач-методист Контактна інформація: dulichenko2023@gmail.com

2. Опис дисципліни

Мета дисципліни – підготовка фахівців, здатних забезпечувати контроль за раціональним використанням, відтворенням та охороною природних ресурсів (флори, фауни, лісів, вод, надр) та територій природно-заповідного фонду.

Як результат вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- положення Лісового, Водного кодексів, Кодексу про надра, Законів України «Про тваринний світ», «Про рослинний світ» та «Про природно-заповідний фонд»;
- норми та обмеження щодо полювання, рибальства, вирубки лісу та видобутку корисних копалин місцевого значення;
- особливості господарської діяльності в межах заповідників, заказників, національних парків та Смарагдової мережі;
- тактику патрулювання територій, правила взаємодії з правоохоронними органами та повноваження щодо зупинки транспортних засобів і огляду речей;
- актуальні розміри штрафних санкцій та такс за кожну одиницю незаконно добутого ресурсу (дерево, тварина, риба);
- правила переміщення рідкісних видів через кордон та вимоги Бернської конвенції.

вміти:

- виявляти незаконні знаряддя лову (сітки, пастки), визначати ознаки незаконного полювання та документувати ці факти;
- вимірювати діаметри пнів при незаконних рубках, визначати види та кількість незаконно виловленої риби або добутої дичини;
- складати протоколи про вилучення знарядь правопорушення, описувати вилучені

- природні ресурси як речові докази;
- самостійно обчислювати збитки за незаконне добування об'єктів тваринного, рослинного світу та пошкодження територій ПЗФ;
- візуально розрізняти мисливські види від «червонокнижних», визначати породи дерев та типи оселищ.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Державний контроль у сфері охорони та відтворення біоресурсів

Тема 1. Специфіка природоохоронного інспектування. Об'єкти живої природи як предмети правової охорони. Відмінність від екологічного нагляду за підприємствами.

Тема 2. Правовий режим використання об'єктів тваринного світу. Законодавство про мисливське господарство та полювання.

Тема 3. Інспектування мисливських угідь. Порядок перевірки посвідчень мисливця, дозволів на зброю та карток обліку добутої дичини.

Тема 4. Боротьба з браконьерством (тваринний світ). Класифікація знарядь незаконного добування. Ознаки незаконного полювання.

Тема 5. Охорона та використання рибних ресурсів. Законодавство у сфері рибного господарства. Категорії водойм для рибальства.

Тема 6. Інспектування рибогосподарських об'єктів. Процедура перевірки знарядь лову, сіток та відповідності вічок установленим нормам.

Тема 7. Контроль під час нересту. Специфіка рибоохоронних рейдів. Поняття «нерестова заборона» та обмеження пересування на воді.

Тема 8. Охорона рослинного світу та лісів. Порядок спеціального використання лісових ресурсів. Лісорубний квиток та ордер.

Тема 9. Інспектування лісосік. Перевірка дотримання меж рубки, очищення місць рубок та обсягів заготовленої деревини.

Тема 10. Самовільні рубки. Методика виявлення незаконних вирубок за пнями. Визначення діаметра пнів та порід дерев для розрахунку шкоди.

Розділ 2. Контроль заповідних територій та ресурсів надр

Тема 1. Режим охорони територій ПЗФ. Категорії природно-заповідного фонду: заповідники, заказники, пам'ятки природи.

Тема 2. Інспектування установ ПЗФ. Перевірка дотримання Проєктів організації територій. Контроль відвідування та антропогенного навантаження.

Тема 3. Охорона «Червоної книги України». Контроль за недопущенням знищення рідкісних видів флори та фауни. Операція «Первоцвіт».

Тема 4. Організація інспекційних заходів на територіях Смарагдової мережі в Україні. Правові та технічні механізми захисту рідкісних біотопів (оселищ) відповідно до вимог Бернської конвенції

Тема 5. Державний контроль за використанням надр. Контроль за дотриманням правил розробки родовищ корисних копалин місцевого та загальнодержавного значення.

Тема 6. Боротьба з незаконним видобутком копалин. Виявлення нелегальних піщаних кар'єрів та видобутку бурштину.

Тема 7. Охорона підземних вод. Контроль за бурінням свердловин та дотриманням зон санітарної охорони джерел питного водопостачання.

Тема 8. Інспектування земельних ресурсів (природний аспект). Контроль за самовільним зайняттям земель лісгосподарського та водного фондів.

Тема 9. Прибережні захисні смуги. Контроль забудови берегів річок та морів. Дотримання режиму обмеженої господарської діяльності.

Тема 10. Контроль у сфері охорони атмосферного повітря (природні джерела). Охорона озонного шару та контроль за спалюванням сухої рослинності (стерні, опалого листя).

Розділ 3. Процесуальна діяльність та фіксація порушень

Тема 1. Організація рейдової роботи. Тактика проведення спільних патрулювань з поліцією та лісовою охороною. Обладнання інспектора.

Тема 2. Вилучення знарядь правопорушення. Юридична процедура вилучення сіток, зброї, транспортних засобів та незаконно добутих ресурсів.

Тема 3. Оцінка стану біоресурсів. Методики підрахунку кількості загиблених особин тварин або площ знищених рослинних угруповань.

Тема 4. Розрахунок шкоди за порушення правил полювання. Застосування такс за кожну одиницю добутої дичини.

Тема 5. Розрахунок шкоди в рибному господарстві. Особливості нарахування збитків за незаконний вилов цінних видів риб.

Тема 6. Розрахунок шкоди за пошкодження лісового фонду. Методика обчислення збитків за кожне зрубане дерево залежно від діаметра.

Тема 7. Адміністративні протоколи у «польових» умовах. Специфіка фіксації правопорушень, коли суб'єкт — фізична особа (громадянин).

Тема 8. Кримінальна відповідальність за браконьєрство. Критерії переходу від адміністративної відповідальності до кримінальної (істотна шкода).

Тема 9. Використання сучасних засобів фіксації. Застосування фотопасток, дронів з тепловізорами та GPS-навігації в природоохоронних рейдах.

Тема 10. Підсумкова Тема. Міжнародна співпраця. Робота інспекції в межах Конвенції CITES (торгівля рідкісними видами) та Бернської конвенції.

4. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Нормативно-правові акти

1. Про тваринний світ : Закон України від 13.12.2001 № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>.
2. Про рослинний світ : Закон України від 09.04.1999 № 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14>.
3. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
4. Про мисливське господарство та полювання : Закон України від 22.02.2000 № 1478-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14>.
5. Лісовий кодекс України : Закон України від 21.01.1994 № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
6. Про затвердження такс для обчислення розміру відшкодування збитків, завданих унаслідок порушення законодавства в галузі мисливського господарства та полювання : Наказ Мінагрополітики та Міндовкілля від 19.06.2017 № 301/222.
7. Про затвердження такс для обчислення розміру збитків, завданих порушенням законодавства про природно-заповідний фонд : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2022 № 575.

2. Основна література

8. Екологічне право України : підручник / за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2022. 552 с. (Розділи про правовий режим використання природних ресурсів).
9. Природоохоронне інспектування : навчальний посібник / О. С. Бондар та ін. Київ : ДЕА, 2021. 240 с.
10. Правова охорона тваринного та рослинного світу : курс лекцій / М. В. Шульга. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 185 с.
11. Охорона біорізноманіття та Смарагдова мережа: методичні рекомендації для фахівців екологічного нагляду / за ред. В. А. Костюшина. Київ : Інститут зоології НАНУ, 2023. 112 с.

3. Допоміжна література та довідники

12. Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І. А. Акімова. Київ : Глобалконсалтинг, 2009 (з урахуванням оновлених списків 2021 р.). 600 с.
13. Методика виявлення та документування незаконних рубок лісу : практичний посібник для інспекторів / С. В. Кузенко та ін. Львів : Світ, 2022. 96 с.
14. Судова практика у справах про екологічні правопорушення (браконьєрство, порушення правил ПЗФ) : збірник рішень / упоряд. О. М. Кравченко. Львів : Видавництво «ЕПЛ», 2024. 150 с.

4. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

15. Публічна кадастрова карта України (Шар: Природно-заповідний фонд). URL: <https://map.land.gov.ua/>.
16. Офіційний сайт Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція). URL: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>.
17. Електронна система «Електронний облік деревини» (для перевірки легальності рубки). URL: <https://open.ukrforest.com/>.
18. ЕкоСистема : Реєстр територій Смарагдової мережі та ПЗФ. URL: <https://eco.gov.ua/>.